

Thomas Olander

FORMALIA

Retningslinjer for sprogvidenskabelige opgaver

[19. september 2018]

introduktion	1
substantiv	3
adjektiv	4
personligt og reflektivt pronomen	5
ikkepersonligt pronomen	6
verbum: finitte former	7
verbum: infinitte former	10
forkortelser	11
symboler	12
bibliografi	13

Formålet med denne vejledning i formalia i sprogvidenskabelige opgaver er at gøre det lettere at være konsekvent. Man kan gøre tingene på tusind andre måder, og det må man også gerne hvis man vil.

Vejledningen er under stadig udarbejdelse, men man kan godt bruge den alligevel. Man er meget velkommen til at sige til hvis man finder ting der skal rettes, eller har forslag til forbedringer.

Visse elementer i vejledningen stammer fra en vejledning som Benedicte Nielsen Whitehead har lavet for vedisk.

Thomas

grundskema for angivelse af former

- morfologisk bestemmelse af et leksem
[sprog] [*leksem*] [grammatiske oplysninger] ›[betydning]‹
- morfologisk bestemmelse af en ordform
[ordform]: [formbestemmelse] af [*leksem*] [grammatiske oplysninger] ›[betydning]‹
- leksem: opslagsord
- ordform: den konkrete ordform der optræder i en tekst
- formbestemmelse: morfologisk bestemmelse af konkrete ordform i sammenhængen
- grammatiske oplysninger: oplysninger om leksemets grammatiske karakteristika

glossering ved syntaktiske analyser

“The Leipzig glossing rules” giver udførlige retningslinjer for hvordan man glosserer tekster på forskellige sprog. Reglerne kan ses her:

www.eva.mpg.de/lingua/resources/glossing-rules.php

- substantiv, adjektiv, pronomen (personligt, refleksivt, demonstrativt, anaforsik, interrogativt, indefinit), numerale, verbum, adverbium, partikel, konjunktion

nominer

- genus: maskulinum, femininum, neutrum, commune
- kasus: nominativ, akkusativ, genitiv, ablativ, dativ, instrumentalis, lokativ, allativ, illativ, vokativ
- numerus: singularis, dualis, pluralis
- person: 1. person, 2. person, 3. person
- stamme Klasse: *C*-st., *o*-st., *i*-st., *u*-st., *ah*₂-st., *ih*₂-st., rodnamen o.a.

verber

- aspekt: præsens, aorist, perfektum
- tempus: præsens, præteritum
- modus: indikativ, injunktiv, konjunktiv, optativ, imperativ
- diatese: aktiv, medium, passiv
- person: 1., 2., 3.
- numerus: singularis, dualis, pluralis

- grammatiske oplysninger: genus, stammeklasse
- man behøver ikke at angive at ordklassen er substantiv, for det er implicit når man angiver genus
- ved urindoeuropæisk og vedisk angives stammen
- ved andre sprog angives nominativ singularis
- stammeklasse angives hvis det er hensigtsmæssigt

urie. **u̯lk^w-o-* mask. *o*-st. ›ulv‹

lat. *lupus* mask. *o*-st. ›ulv‹

got. *wulfs* mask. *o*-st. ›ulv‹

gr. *λύκος* mask. *o*-st. ›ulv‹

ved. *vṛka-* mask. *o*-st. ›ulv‹

lit. *vilkas* mask. *o*-st. (ap. 4) ›ulv‹

oksl. *vьkъ* mask. *o*-st. ›ulv‹

ordform

- formbestemmelse: kasus, numerus
- substantiver har genus, de bøjes ikke i genus; genus angives derfor i forbindelse med leksemet
- ved litauiske ord anføres accentparadigme som vist

urindoeuropæisk: **u̯lk^w-om*: akk. sg. af **u̯lk^w-o-* mask. *o*-st. ›ulv‹

latin: *lupum*: akk. sg. af *lupus* mask. *o*-st. ›ulv‹

gotisk: *wulf*: akk. sg. af *wulfs* mask. *o*-st. ›ulv‹

græsk: *λύκον*: akk. sg. af *λύκος* mask. *o*-st. ›ulv‹

vedisk: *vṛkam*: akk. sg. af *vṛka-* mask. *o*-st. ›ulv‹

litauisk: *vilkq*: akk. sg. af *vilkas* mask. *o*-st. (ap. 4) ›ulv‹

oldkirkeslavisk: *vьkъ*: akk. sg. af *vьkъ* mask. *o*-st. ›ulv‹

- grammatiske oplysninger: ordklasse (adjektiv), stammeklasse
- ved urindoeuropæisk og vedisk angives stammen
- ved andre sprog angives maskulinum nominativ singularis
- man angiver stammeklasse hvis det er hensigtsmæssigt
- ved litauiske ord anføres accentparadigme

urie. **g^wrh₂-ú-* adj. *u-st.* ›tung‹

lat. *gravis* adj. 3. dekl. ›tung‹

got. *kaurus* adj. *u-st.* ›tung‹

gr. *βαρύς* adj. *u-st.* ›tung‹

ved. *gurú-* adj. *u-st.* ›tung‹

lit. *núogas* (ap. 3) adj. ›nøgen‹

oksl. *nagъ* adj. ›nøgen‹

ordform

formbestemmelse: genus, kasus, numerus

urindoeuropæisk: **g^wrh₂-úm:* mask. akk. sg. af **g^wrh₂-ú-* adj. *u-st.* ›tung‹

latin: *grauem:* mask. akk. sg. af *gravis* adj. 3. dekl. ›tung‹

gotisk: *kauru:* mask. akk. sg. af *kaurus* adj. *u-st.* ›tung‹

græsk: *βαρύν:* mask. akk. sg. af *βαρύς* adj. *u-st.* ›tung‹

vedisk: *gurúm:* mask. akk. sg. af *gurú-* adj. *u-st.* ›tung‹

litauisk: *núogq:* mask. akk. sg. af *núogas* adj. *o-st.* (ap. 3) ›nøgen‹

oldkirkeslavisk: *nagъ:* mask. akk. sg. af *nagъ* adj. *o-st.* ›nøgen‹

- grammatiske oplysninger: ordklasse (personligt, reflektivt pronomen), person
- de personlige pronomener er forskellige leksikalske størrelser i singularis, dualis og pluralis: ›jeg‹, ›du‹, ›vi to‹, ›I to‹, ›vi‹, ›I‹; derfor anføres numerus under leksemet, ikke som en del af ordformen
- paradigmerne er suppletive så det kan ikke lade sig gøre at give dem i stamformen; derfor bruger man nominativ singularis

urie. **h₁éǵ* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 lat. *ego* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 got. *ik* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 gr. *ἐγώ* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 ved. *ahám* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 lit. *ąš* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 oksl. *azъ* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹

formbestemmelse: kasus

urindoeuropæisk: **még^{hi}*: dat. af **h₁éǵ* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 latin: *mihi*: dat. af *ego* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 gotisk: *mis*: dat. af *ik* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 græsk: *ἐμοί*: dat. af *ἐγώ* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 vedisk: *máhyam*: dat. af *ahám* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 litauisk: *mán*: dat. af *ąš* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹
 oldkirkeslavisk: *мѣнѣ*: dat. sg. af *azъ* pers. pron. 1. sg. ›jeg‹

6 leksem

- grammatiske oplysninger: ordklasse (demonstrativt, anaforisk, interrogativt, indefinit pronomen)
- ved urindoeuropæisk og vedisk angives stammen
- ved andre sprog angives nominativ singularis af alle køn

urie. **t-ó-* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

lat. *is ea id* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

got. *sa so þata* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

gr. *αὐτός* dem. pron. ›han, hun, den, det‹

ved. *tá-* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

lit. *tàs* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

oksl. *tъ* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

ordform

- formbestemmelse: genus, kasus, numerus

urindoeuropæisk: **t-óm:* mask. akk. sg. af **t-ó-* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

latin: *eum:* mask. akk. sg. af *is ea id* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

gotisk: *þana:* mask. akk. sg. af *sa so þata* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

græsk: *αὐτόν:* mask. akk. sg. af *αὐτός* dem. pron. ›han, hun, den, det‹

vedisk: *tám:* mask. akk. sg. af *tá-* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

litauisk: *tą:* mask. akk. sg. af *tàs* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

oldkirkeslavisk: *tъ:* mask. akk. sg. af *tъ* anaf. pron. ›han, hun, den, det‹

- grammatiske oplysninger
 - ved urindoeuropæisk angives roden i fuldtrin
 - ved latin og græsk angives prs. 1. sg.
 - ved gotisk angives infinitiv og evt. (i parentes) prt. 1. sg., prt. 1. pl. og prt. ptc. pass.
 - ved vedisk angives roden i fuldtrin
 - ved litauisk angives infinitiv og evt. (i parentes) prs. 3. sg. og prt. 3. sg.
 - ved oldkirkeslavisk angives infinitiv og evt. (i parentes) prs. 1. sg.

urie. **b^her-* ›bære‹

lat. *ferō* ›bærer‹

got. *bairan* ›bære‹

gr. *φέρω* ›bærer‹

ved. *bhar-* ›bære‹

lit. *ber̃ti* (*bėria bėrė*) ›bære‹

oksl. *bъrati* (*berq*) ›tage‹

ordform

- urindoeuropæisk, vedisk og græsk har tre aspekter der i indoeuropæistikken normalt kaldes »præsens«, »aorist« og »perfektum«; i den typologiske litteratur svarer disse aspekter til »imperfektiv«, »perfektiv« og »perfektum«
- »præsens«, »imperfektum« og »aorist« inden for indoeuropæistikken svarer til »imperfektiv præsens«, »imperfektiv præteritum« og »perfektiv præteritum« i den typologiske litteratur
- formbestemmelse
 - ved urindoeuropæisk angives aspekt (imperfektiv, aorist, perfektum), tempus-modus (indikativ, præteritum, injunktiv, konjunktiv, optativ, imperativ), diatese (aktiv, medium, passiv), person (1., 2., 3.), numerus (singularis, dualis, pluralis); desuden angives evt. sekundær konjugation (kausativ, intensiv, desiderativ, denominativ)
 - imperfektiv: rodpræsens, tematisk præsens, nasalpræsens, *i*-præsens, re-

dupliceret præsens o.a.

- aorist: rodaorist, *s*-aorist, tematisk aorist, redupliceret aorist o.a.
- ved vedisk angives aspekt (præsens, aorist, perfektum), tempus-modus (præsens, præteritum, injunktiv, konjunktiv, optativ, imperativ), diatese (aktiv, medium, passiv), person (1., 2., 3.), numerus (singularis, dualis, pluralis); desuden angives evt. sekundær konjugation (kausativ, intensiv, desiderativ, denominativ)
- aorist: rodaorist, tematisk aorist, *s*-aorist, *iṣ*-aorist, *ṣiṣ*-aorist
- i det vediske perfektum er tempus irrelevant; om handlingen foregår i nutiden eller i datiden, afgøres af konteksten; derfor angives ikke tempus hvad med modus?
- ved græsk angives aspekt (præsens, aorist, perfektum), tempus-modus (præsens, præteritum, injunktiv, konjunktiv, optativ, imperativ), diatese (aktiv, medium, passiv), person (1., 2., 3.), numerus (singularis, dualis, pluralis)
- ved latin angives tempus (præsens, imperfektum, futurum, perfektum, pluskvamperfektum, futurum exactum), modus (indikativ, konjunktiv, imperativ), diatese (aktiv, passiv), person (1., 2., 3.), numerus (singularis, pluralis)
- ved gotisk angives tempus (præsens, præteritum), modus (indikativ, konjunktiv, imperativ), diatese (aktiv, passiv), person (1., 2., 3.), numerus (singularis, dualis, pluralis)
- ved litauisk angives tempus (præsens, præteritum, imperfektum, futurum), modus (indikativ, imperativ), person (1., 2., 3.), numerus (singularis, dualis, pluralis)
- ved oldkirkeslavisk angives tempus (præsens, imperfektum, aorist, perfektum), modus (indikativ, konditionalis, imperativ), person (1., 2., 3.), numerus (singularis, dualis, pluralis)

urindoeuropæisk: **b^hér-e-s*: tem. ipfv. inj. akt. 2. sg. af **b^her-* >bære<

urindoeuropæisk: **h₁é-uxēǵ^h-s-t*: *s*-aor. prt. akt. 3. sg. af **uxēǵ^h-* >køre<

urindoeuropæisk: **b^hor-éj-o-nti*: kaus. tem. ipfv. ind. akt. 3. pl. af **b^her-* >bære<
vedisk: *bhárah*: ipfv. inj. akt. 2. sg. af *bhar-* >bære<

latin: *tulistī*: pf. akt. 2. sg. af *ferō* >bærer<

gotisk: *bart*: prt. akt. 2. sg. af *bairan* (*bar berum baurans*) >bære<

græsk: ἔφερες: ipfv. prt. akt. 2. sg. af φέρω ›bærer‹

vedisk: ávāṭ: s-aor. prt. akt. 3. sg. af vah- ›køre‹

vedisk: bhar-áy-anti: kaus. tem. ipfv. ind. akt. 3. pl. af bhar- ›bære‹

litauisk: nešėĩ: prt. 2. sg. af nėšti (nėša nėšė) ›bære‹

oldkirkeslavisk: bьra: aor. 2. sg. af bьrati (berǫ) ›tage‹

- participium, gerundium, gerundiv, infinitiv, supinum
- leksemet er det samme som for verbets finitte former

ordform

- formbestemmelse
 - participium: aspekt eller tempus, diatese; genus, kasus, tal
 - gerundiv: genus, kasus, tal
 - gerundium
 - absolutiv
 - infinitiv
 - supinum

urindoeuropæisk: **b^hér-o-nt-ih₂-ŋ*: ipfv. ptc. akt. fem. akk. sg. af **b^hér-*
 ›bære<

latin: *ferentem*: prs. ptc. akt. mask./fem. akk. sg. af *ferō* ›bærer<

gotisk: *bairandei*: prs. ptc. akt. fem. nom. sg. af *bairan* ›bære<

græsk: *φέρουσαν*: ipfv. ptc. akt. fem. akk. sg. af *φέρω* ›bærer<

vedisk: *bhárantīm*: ipfv. ptc. akt. fem. akk. sg. af *bhar-* ›bære<

vedisk: *sántaḥ*: ipfv. ptc. akt. mask. nom. pl. af *as-* ›være<

vedisk: *mányamānaḥ*: ipfv. ptc. med. mask. nom. sg. af *man-* ›tænke<

vedisk: *dāsúṣe*: pf. ptc. akt. mask. dat. sg. af *dās-* ›opvarte, tilbede<

vedisk: *várvṛtānāḥ*: mask. nom. pl. af *mányamāna-*, intens. ptc. med. til
 ›art- ›vende, rulle, dreje<

vedisk: *baddhām*: to-ptc. mask. akk. sg. af *bandh-* ›binde<

vedisk: *īḍyaḥ*: gerundiv mask. nom. sg. af *īḍ-* ›lovprise<

vedisk: *bhūtṽ*: absolutiv af *bhū* ›være<

vedisk: *mahé*: inf. af *mah-* ›være glad<

vedisk: *śubham*: inf. af *śobh-* ›at stråle<

vedisk: *áyase*: inf. af *ay-* ›gå<

vedisk: *étoḥ*: inf. af *ay-* ›gå<

litauisk: *nėšanti*: prs. ptc. akt. fem. nom. sg. af *nėšti* (*nėša nėšė*) ›bære<

oldkirkeslavisk: *berōštq*: prs. ptc. akt. fem. akk. sg. af *brati* (*berq*) ›tage<

abl.	ablativ	ipv.	imperativ
akk.	akkusativ	kaus.	kausativ
akt.	aktiv	lat.	latin
all.	allativ	lett.	lettisk
anaf.	anaforisk	lit.	litauisk
aor.	aorist	lok.	lokativ
av.	avestisk	luv.	luvisk
balt.	baltisk	m., mask.	maskulinum
bsl.	baltoslavisk	n., neut.	neutrum
c., comm.	commune	nom.	nominativ
da.	dansk	oht.	oldhøjtysk
dat.	dativ	oksl.	oldkirkeslavisk
dem.	demonstrativ	oldav.	oldavestisk
du.	dualis	oldisl.	oldislandsk
f., fem.	femininum	pass.	passiv
gen.	genitiv	perl.	perlativ
got.	gotisk	pers.	person, personlig
gr.	græsk	pf.	perfektum
hitt.	hittitisk	pfv.	perfektiv
urie.	urindoeuropæisk	pl.	pluralis
iir.	indoiransk	prs.	præsens
ill.	illativ	prt.	præteritum
inf.	infinitiv	russ.	russisk
instr.	instrumentalis	sg.	singularis
intens.	intensiv	sl.	slavisk
interr.	interrogativ	st.	stamme
ipf.	imperfektum	ungav.	ungavestisk
ipfv.	imperfektiv	ved.	vedisk

<i>C</i>	konsonant	<i>*X</i>	rekonstrueret eller transponeret form
<i>C_n</i>	<i>n</i> eller flere konsonanter	<i>**X</i> , † <i>X</i>	hypotetisk resultat af en udvikling der menes ikke at have fundet sted
<i>D</i>	stemt uaspireret (dental) klusil	< <i>X</i> >	ortografisk repræsentation
<i>D^h</i>	stemt aspireret klusil	[<i>X</i>]	fonetisk repræsentation
<i>Ð</i>	stemt frikativ	/ <i>X</i> /	fonologisk repræsentation
<i>G</i>	stemt dorsal (velær) klusil	<i>μ</i>	mora
<i>Ġ</i>	stemt palatal klusil	<i>σ</i>	stavelse
<i>G^w</i>	stemt labiovelær klusil	#	ordgrænse
<i>h</i>	laryngal	.	stavelsesgrænse
<i>K</i>	(ustemt) dorsal (velær) klusil	> <	fonologisk regelmæssig udvikling
<i>Ķ</i>	(ustemt) palatal klusil	→ ←	morfologisk omdannelse eller udskiftning
<i>K^w</i>	(ustemt) labiovelær klusil		
<i>L</i>	likvid		
<i>N</i>	nasal		
<i>O</i>	obstruent		
<i>P</i>	(ustemt) labial klusil		
<i>R</i>	sonorant (likvid, nasal, halvvo- kal)		
<i>S</i>	(ustemt) sibilant		
<i>T</i>	(ustemt) (dental) klusil		
<i>Þ</i>	(ustemt) frikativ		
<i>Ů</i>	halvvokal		
<i>V</i>	kort eller lang vokal		
<i>Ǫ</i>	kort vokal		
<i>ǫ</i>	lang vokal		
<i>Ț</i>	glottaliseret vokal (baltoslavisk)		
<i>X</i>	hvilket som helst segment		
<i>Z</i>	stemt sibilant		

- brug relativt brede margener, fx top: 2 cm, venstre og højre: 3,5 cm, bund: 4 cm
- overskrifter: brug samme skrifttype og -størrelse som til brødteksten, men i fed; og lav fx 28 pkt (= 2 linjer) afstand før og 14 pkt (= 1 linje) afstand efter overskrifterne
- brødtekst: brug ikke indryk ved første linje efter overskrift, tabel eller illustration; brug ellers et indryk på 0,5 cm

typografi

- skrifttype: brug en serifskrift, ikke en sans (og brug for *Djéús'* skyld aldrig Arial, typografiens svar på Gollum)
- en pæn skrifttype der indeholder alle de specialtegn man har brug for, er Brill; den kan downloades gratis her:
brill.com/page/BrillFont/
- skriftstørrelse: når man har brede margener (se nedenfor), kan man bruge en relativt lille skriftstørrelse, fx 11 pkt, til brødteksten; sæt linjeafstanden til præcis 14 pkt

- Brugmann, Karl. 1906. *Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen*, 2. Bearbeitung. Bd. 2. *Lehre von den Wortformen und ihrem Gebrauch*, 1. Teil. *Allgemeines; Zusammensetzung (Komposita); Nominalstämme*. Strassburg: Trübner.
- Fortson, Benjamin W., IV. 2004. *Indo-European language and culture: An introduction* (Blackwell Textbooks in Linguistics 19). Malden, MA, & Oxford: Blackwell.
- Kroonen, Guus. 2013. *Etymological dictionary of Proto-Germanic* (Leiden Indo-European Etymological Dictionary Series 11). Leiden & Boston: Brill.
- LIV = Helmut Rix et al. (red.). 2001. *Lexikon der indogermanischen Verben*. Wiesbaden: Reichert. (2., erw. und verb. Aufl.)
- Nielsen Whitehead, Benedicte, Thomas Olander, Birgit Anette Olsen & Jens Elmegård Rasmussen (red.). 2012. *The sound of Indo-European: Phonetics, phonemics, and morphophonemics* (Copenhagen Studies in Indo-European 4). Copenhagen: Museum Tusulanum.
- Olander, Thomas. 2015. *Proto-Slavic inflectional morphology: A comparative handbook* (Brill's Studies in Indo-European Languages and Linguistics 14). Leiden & Boston: Brill.
- Olsen, Birgit Anette. 1999. *The noun in Biblical Armenian: Origin and word-formation – with special emphasis on the Indo-European heritage* (Trends in Linguistics. Studies and Monographs 119). Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
- Szemerényi, Oswald. 1989. *Einführung in die vergleichende Sprachwissenschaft*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft. (3., verb. Aufl.)
- Søborg, Tobias Mosbæk. 2015. *The origins of the Hittite $\bar{h}i$ -conjugation: A comparative study of the Proto-Indo-European verbal system and the cladistic position of Anatolian*. Prisopgave, Københavns Universitet.
- de Vaan, Michiel. 2008. *Etymological dictionary of Latin and the other Italic languages* (Leiden Indo-European Etymological Dictionary Series 7). Leiden & Boston: Brill.

- Hansen, Bjarne Simmelkjær Sandgaard. 2014. The outcome of PIE *-ǵ(C)# and *-ǵ(C)# in Germanic. *North-Western European Language Evolution* 67(2). 149–172.
- Hyllested, Adam. 2009. Internal reconstruction vs. external comparison: The case of the Indo-Uralic laryngeals. I Jens Elmegård Rasmussen & Thomas Olander (red.), *Internal reconstruction in Indo-European: Methods, results, and problems: Section papers from the XVI International Conference on Historical Linguistics, University of Copenhagen, 11th–15th August, 2003* (Copenhagen Studies in Indo-European 3), 111–136. Copenhagen: Museum Tusulanum.

anmeldelser

- Olsen, Birgit Anette. 2012. Anmeldelse af Holst 2009. *Kratylos* 57. 140–145. [hvis det anmeldte værk også optræder i bibliografien]
- Olsen, Birgit Anette. 2012. Anmeldelse af Jan Henrik Holst, *Armenische Studien* (Wiesbaden: Harrassowitz, 2009). *Kratylos* 57. 140–145. [hvis det anmeldte værk ikke optræder i bibliografien]